

Тема 15. Акмеологічні технології в освіті та здоров'ї.

До сучасних освітніх технологій відносяться акмеологічні технології, що спрямовані на саморозвиток особистості. Необхідність розробки акмеологічних технологій пов'язана з тим, що кожна людина має навчитися перетворювати власні особистісні й діяльнісні ресурси на засіб оптимізації саморозвитку і самозмін. Акмеологічні технології мають гуманістичний характер, оскільки спрямовані на виховання поважного ставлення до розвитку й удосконалення власного особистісно-професійного потенціалу, визнання і сприйняття іншої людини, її обдарувань.

Поняття акмеології як науки про розвиток дорослих людей у 1928 р. увів доктор психологічних наук М. О. Рибніков.

Акме - це зорієнтованість на життєвий успіх і розвиток творчого потенціалу, на досягнення вершини в розвитку. Це стан людини, яка завжди усвідомлює, наскільки вона реалізувалася як громадянин, фахівець, сім'янин.

Слово «Акме» походить від «axis» (вістря) і означає «пік, вершина, вищий ступінь чогось, цвіт, розквіт. Бути в акме означає перебувати в розквіті сил, на піку розвитку.

Ще у 20-Х рр. XX ст. психологи, розглядаючи людину-суб'єкт як центр організації буття, розкрили її здібності до саморозвитку, самовизначення, самовдосконалення. Основними ознаками називали здатність удосконалюватися, досягати найвищого рівня розвитку, ідеалу.

Кожна людина є носієм універсальних статусно-рольових, ціннісно-смислових, духовних ресурсів. Протягом життя вона повинна якнайповніше розкрити й реалізувати свої природні схильності та здібності. Усі аспекти зрілості людини - фізичний, психічний, особистісний - пов'язані між собою, але людина не досягає всіх вершин одразу. Акме спортивних досягнень може не збігатися із зрілістю особистісних відносин, а вершини наукових досягнень не завжди припадають на пік здоров'я тощо.

Термін «акме» тлумачать неоднозначно. Одні автори, говорячи про «акме», мають на увазі пік здоров'я людини, або пік її особистісного розвитку, або час, коли її діяльність сприяє бажаному матеріальному чи духовному результату. При цьому вона перебуває на вершині недовго. Інші дослідники під терміном «акме» розуміють довший період в житті дорослої людини, коли вона проявляє більшу громадянську активність і водночас творчо й продуктивно реалізує свій професійний потенціал у важливій для себе галузі.

Досягнення акме - це результат взаємодії багатьох об'єктивних і суб'єктивних умов та обставин у житті людини. Талант, здібності, фізичне та психічне здоров'я можуть розглядатися як суб'єктивні чинники, а умови виховання, навчання, якість освіти тощо - як об'єктивні чинники цього процесу. Кількісно-якісні показники акме визначаються певною мірою тим, який у людини сформувався світогляд, загальний та спеціальний інтелект, якими моральними принципами вона володіє.

Акмеїчна особистість - це особа, потребою й основною життєвою цінністю якої виступає прагнення максимально розкрити і проявити себе.

Акмеологія намагається дати відповіді на низку запитань. Як активізувати себе? Як досягти успіху в житті? Як досягти акме - вершини своїх можливостей? У чому полягає сенс життя? У чому призначення людини? Де особиста істина та власний шлях, як їх знайти?

Людина, яку вивчає акмеологія, постає крізь її предметно-цільову призму як найвища цінність природи і творець суспільства.

Акмеологічний навчальний заклад - це заклад високої якості освіти, високих досягнень та успіхів кожного педагога й учня. Освіта в акмеологічному навчальному закладі має закласти, з одного боку, основу для майбутньої успішної суспільної реалізації особистості, а з іншого - вести дитину протягом навчання й виховання як успішну, створюючи зовнішні й передбачаючи внутрішньоособистісні механізми успіху. Мета діяльності акмеологічного закладу - розвивати життєво компетентну особистість, здатну успішно інтегруватися в систему соціальних відносин шляхом інтеріоризації нормативних уявлень про успіх і реалізацію активної позиції у визначенні власних життєвих орієнтирів.

Основні завдання акмеологічного закладу:

- різнобічний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування духовно-моральних цінностей;
- створення належних умов для особистісного зростання кожного вихованця (створення ситуацій успіху та підтримки), забезпечення психологічного супроводу успішного розвитку й саморозвитку особистості;
- упровадження перспективних технологій життєтворчості, моделей досягнення життєвого й соціального успіху;
- упровадження комплексної акмеологічної діагностики навчально-виховного процесу, спрямованої на досягнення успіху, виховання учня як творця і проектувальника власного життя;
- підвищення акмеологічної культури педагогів, стимулювання їх на досягнення високих професійних результатів;
- інтеграція зусиль батьківської громади, представників державної влади, громадських і благодійних організацій.

Цілісний розвиток особистості й поетапне формування соціальної успішності можливе за таких психолого-педагогічних умов:

- спрямування навчально-виховного процесу на формування життєвої стратегії, вирішення життєвих проблем учня під час його взаємодії з педагогами;
- застосування педагогічних технологій якісно нового, акмеологічного рівня, який забезпечує успіх і високі досягнення у навчанні кожного учня;
- створення в закладі акмеологічного освітнього простору;
- інтеграція виховних впливів акмеологічного освітнього простору;
- підготовка педагога, який повинен знати технології розвитку творчості й обдарованості;
- упровадження акмеологічного моніторингу.

Акмеологічний освітній простір - це простір спільного буття, перетворений усіма суб'єктами науково-виховного процесу у чинник інтегративного впливу на процес розвитку й самореалізацію особистості. Простір передбачає партнерство, взаємодію всіх зацікавлених суб'єктів, координацію зусиль у вирішенні проблем розвитку й саморозвитку учня. Це система взаємодій, впливів та умов становлення особистості, а також можливостей для її розвитку.

Акмеологічні освітні технології - це технології, спрямовані на саморозвиток учнів відповідно до їхніх природних задатків (здібностей,

обдарувань) в умовах реалізації освітніх програм; на досягнення кожним учнем своїх найвищих результатів за умови поєднання зусиль партнерів навчально-виховного процесу, що забезпечують педагогічний супровід вихованців (керівники гуртків, практичний психолог, соціальний педагог, методисти).